

TERORISM RADICALIZAT ȘI UNELE FORME DE MANIFESTARE ALE TERORISMULUI CULTURAL

RADICALIZED TERRORISM AND SAMPLES OF CULTURAL TERRORISM

*Gl. bg. (r.) prof. univ. dr. Mircea UDRESCU**

*Col. (r.) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC ***

Rezumat: *Exprimările cele mai dramatice ale terorismului au fost și sunt date de stările de război, ca și de cele specifice amenințării cu războiul. Autocrația face la rândul ei ca în entități administrative să se dezvolte forme de terorism administrativ, oamenii fiind aduși la supunere, temându-se tot timpul de autoritate, de șefi, de conducători. Teroare răspândesc și grupurile sociale organizate care nu se supun ordinii instituite, atunci când starea de nesupunere se radicalizează. Dincolo de aceste forme radicale de manifestare a terorismului, un rol major în dirijarea sensului devenirii sociale îl joacă formele culturale de terorism, ce se individualizează cel puțin ca terorism politic, terorism educațional și terorism juridic. Pe ansamblu, formele de terorism cultural intern acționează ca o frânare a tendințelor normale de afirmare a valorilor sociale și constituie repere ale realității sociale care justifică de ce o națiune progresează și alta rămâne în urmă.*

Cuvinte-cheie: *teroare; terorism; politică; administrație; război; educație; sistem juridic.*

Abstract: *The most dramatic expressions of terrorism have been given by the states of war, as well as by the circumstances specific to war threats. In its turn, autocracy generates in administrative entities forms of administrative terrorism, as people are turned to submission, constantly being afraid of authority, chiefs, leaders. Terror is also spread by the organized social groups which do not yield to formal order, when the unyielding state is radicalized. Beyond these radical forms of manifestation of terrorism, a major role in conducting the direction of social becoming is played by the cultural terrorism acts, which are individualized at least in terms of political terrorism, educational terrorism and juridical terrorism. On the whole, the types of internal cultural terrorism act by slowing down and even stopping the normal tendencies of affirming social values and constitute*

* Prof. univ. dr., membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, E-mail: udrescumircea@yahoo.com

** Prof. univ. dr., membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, E-mail: benoneandronic@yahoo.com

landmarks of social reality justifying why one nation progresses while another one is left behind.

Keywords: *terror; terrorism; politics; administration; war; education; juridical system.*

Terrorismul radicalizat – ca acțiune cotidiană

Terorismul anarhic, de sorginte militară, puternic radicalizat, ne ocupă universul cotidian. Sunt stabilite axe ale răului, sunt declanșate campanii de stârpire a grupărilor teroriste, se instituie stări de necesitate pentru a combate terorismul. Mass-media abundă de informații care încredințează terorismul aducător de moarte nevinovată ca fiind una dintre principalele probleme ale umanității. Ca niște vulcani care erup pe te miri unde, aflăm cu consternare că, fie în Africa, centrală sau de nord, fie în Asia Centrală, fie în Orientul Apropiat, mai nou, chiar în Europa Occidentală, s-au petrecut acte teroriste, ce lasă în urmă zeci și sute de familii îndoliate.

Terorismul acoperă un sistem de acțiuni continue, care au ca rezultat instituirea stării de teroare, adică stări de groază, de frică, de spaimă, de panică, de amenințare etc. Terorismul poate fi rezultatul unei strategii politice ale cărei principii se bazează pe utilizarea sistematică a unor acte de violență pentru propagarea insecurității. Există teorii care identifică formele de terorism cu diferite ideologii sau sisteme culturale, inclusiv cu cele religioase. Dorind să producă teamă, terorismul are relații complexe cu mediile; el trebuie să se adreseze mai multor genuri de public deodată.¹ Din aceste considerente, este lesne de înțeles prin teroare orice acțiune cu vădit caracter intenționat de înfricoșare și înspăimântare, prin amenințare și aplicare de represii fizice, psihice și de altă natură asupra adversarilor, comunităților, inclusiv asupra statelor.

Terorismul are o istorie îndelungată. Terorismul este o noțiune de maximă generalitate care a însoțit omenirea de-a lungul istoriei sale, dar sub diferite forme particulare de manifestare. Imaginația ne poate conduce spre vechea antichitate, și pentru acele vremuri ne putem închipui teroarea sub care își duceau existența cetățile, regiunile și popoarele ce erau amenințate de celelalte sisteme sociale cuceritoare. Din Antichitate și până în zilele noastre au existat și există state ce trăiesc sub amenințarea impunerii voinței altor state. Războaiele care au marcat istoria omenirii reprezintă forme tradiționale de internaționalizare a terorismului, chiar dacă vorbim despre războaie drepte și despre războaie nedrepte.

¹ Pe larg, Larousse, *Dicționar de sociologie*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996, p. 298.

Indiferent de natura morală a războiului, sub amenințarea războiului, mari grupuri sociale au trăit și trăiesc drama unei vieți în teroare atât pe timpul pregătirii, cât și pe timpul desfășurării acțiunilor militare. Războaiele au fost și sunt responsabile de inimaginabile acte de teroare, care au drept conștiință moartea a mii și milioane de oameni și distrugerii de neînlocuit în sferile culturii și civilizației. Părțile aflate în stare de război s-au acuzat și nu vor pregeta să se acuze reciproc de terorism. Acțiunile teroriste reciproce au fost și continuă să fie considerate fie acte de patriotism, fie acte teroriste, în funcție de interesele politice după care sunt analizate. Spre exemplu, în Antichitate, cuceritorii ucideau în masă nu numai armatele înfrânte, ci și populații neajutate. În contemporaneitate, războaiele au cuprins și continuă să cuprindă acțiuni de pedepsire colectivă – gen înfometarea orașelor, bombardarea acestora până la transformarea lor în adevărate ruine, inclusiv prin atacuri cu armament nuclear etc. Varșovia, Leningrad, Stalingrad, Londra, Dresda, Berlin, Hiroșima, Nagasaki etc. reprezintă numai câteva dintre exemplele ultimului război mondial care sprijină ideea conform căreia războaiele sunt principalele forme de cultivare a terorismului de masă.

Desigur, în istorie, războaiele sunt războaie, și li se ignoră componenta majoră prin care se caracterizează terorismul. De regulă, războaiele au generat constituirea de grupări sociale relativ reduse, cu precădere în cadrul entităților agresate, care se opuneau ordinii stabilite în plan regional de către agresor. Aceste nuclee ale nesupunerii au fost și continuă să fie considerate teroriste din punctul de vedere al agresorilor și eroice din punctul de vedere al celor ce au suferit agresiunea.

Impresionează și astăzi spiritul de sacrificiu al zeloților, denumiți de romani ca sicari. Acest grup, din rațiuni preponderent religioase, nu a acceptat autoritatea romană din secolul întâi al erei creștine. Acțiunile sicarilor au vizat suprimarea colaboratorilor evrei ai administrației romanilor, precum și suprimarea conducătorilor militari romani. În anul 66 d.H., un grup obscur de rebeli extremiști sicari au capturat cetatea Masada de la trupele romane staționate acolo. Când acțiunile lor de răzvrățiți nu au mai putut fi acceptate de către guvernatorul roman al Iudeii, acesta și-a condus armata de legionari pentru a restabili ordinea socială în zonă, la începutul anului 72 d.H. Istoricii descriu eroismul celor din interiorul cetății pentru a rezista superiorității atacatorilor, eforturile romanilor de a supune cetatea, deseori incursiuni ale asediaților pentru a pedepsi populația iudee din împrejurimi acuzată că fraternizează cu cuceritorii, dar și imaginea sinuciderii în grup a apărătorilor ce nu au acceptat să fie capturați de romani. Confruntarea dintre romani și grupul de evrei răzvrățiți a fost probabil mult mai complexă decât mitul ce s-a cultivat continuu, care inspiră pe cei tineri, dă naștere la fanatism și încurajează refuzul oricărui compromis cu agresorul, cu toți cei care încalcă fondul convingerilor

religioase². A intrat în istorie și Ordinul Asasinilor, nucleul dur al facțiunii separatiste a Islamului șiiit condus de către Hasssan I. Sabbah care, din lipsa unor forțe menite să accepte o luptă deschisă, a instituit procedeul trimiterii unor persoane singurate, puternic motivate, cu misiunea de a ucide lideri din partea adversă, terorizând astfel Orientul Mijlociu mai bine de două secole, la început de mileniu doi. Mai ales în perioada celor două războaie mondiale, detașamentele de partizani, grupele de rezistență, organizațiile clandestine de eliberare etc. au acționat ca demne urmașe ale spiritului zeloților de la Masada, prin nesupunere și spirit de sacrificiu, dar toate au purtat și apelativul de grupări teroriste.

Dincolo de războaie și de grupări teroriste asociate războiului, istoria umanității a cunoscut forme dintre cele mai deosebite de terorism administrativ intern, generate de sistemele politice la putere. Conducătorii lumii antichității, și în bună măsură ai consolidării statelor independente, au dispus după bunul plac de oamenii și resursele aflate pe anumite zone administrative, după principiul: stăpânul are drept de viață și de moarte asupra supușilor. Iar supunerea necondiționată se putea realiza numai prin teroare administrativă. Încercările de răzvrătire, în unele cazuri chiar răscoalele, au fost asimilate actelor teroriste îndreptate împotriva ordinii de drept și au fost preponderent înfrânte, fiind urmate de o înăsprire a condițiilor de viață. Teama de stăpânire a reprezentat religia comună de dominare a colectivităților de către indivizi ajunși pe diferite trepte ale ierarhiei sociale. Eliminarea conducătorilor a constituit scopul acțiunilor anarhice, care nu de puține ori a avut urmări greu de prevăzut. Astfel, Cezar, un despot luminat, iubit de popor, admirat de soldați, a fost ucis de o conspirație senatorială, justificată de teama de a se institui regalitatea, ca instituție politică, dar a favorizat apariția a ceva similar: instituția imperială susținută prin urmași. Spre deosebire de Cezar, Caligula, un împărat care a îngrozit tot imperiul, ducea o viață ritmată de banchete și suferea că aceasta nu era asemănătoare zeilor din Olimp. Extravaganțele, cruzimea și relațiile incestuoase i-au exasperat anturajul. El a intrat în istorie prin faptul că a conferit titlu de consul propriului său cal și și-a însușit atribute specifice zeilor, ca: fulgerul și tridentul. Sub loviturile asasinilor din rândul Senatului, Caligula a murit într-o indiferență generală³.

La 14 aprilie 1865, „*Așa mor tiranii*” ar fi strigat John Wilkes Booth, în timp ce slobozea gloanțele ucigașe asupra lui Abraham Lincoln, al șaisprezecelea președinte a SUA. În aceeași perioadă, nihilistii ruși au declarat război statului. Combătând toate valorile societății capitaliste, religia, administrația, școala și ordinea militară, revoluționarii nihilști își doreau să instaureze o societate nouă, egalitaristă,

² Pe larg, Rodney Castleden, *Conflicte care au schimbat lumea*, Editura Meteor Press, București, 2008, pp. 104-105.

³ Pe larg, Luc Mary, *Marile asasinat*, Editura Pro Editură și Tipografie, București, 2007, pp. 49-61.

de tip colectivist. Având în vedere starea de inactivitate a maselor populare, nihilistii considerau că doar terorismul putea să vină de hac țarismului. De aceea, nihilistii aveau un singur țel declarat public încă din anul 1878: asasinarea țarului, acțiune ce s-a și întâmplat la 1 martie 1881, când țarul tuturor rușilor, Alexandru al II-lea, a murit sub efectul bombelor lansate de către doi teroriști. La 28 iunie 1914, o echipă anarhistă a morții, venită din Serbia, în numele naționalismului, a asasinat familia moștenitoare a Imperiului Austro-Ungar, însă, în loc de eliberare națională, actul terorist a stat la baza declanșării primei conflagrații mondiale.

Acțiunile teroriste de suprimare a conducătorilor au început să fie depășite în dramatism de așa-zisele acțiuni coordonate de către state, prin instrumente ale puterii de stat, pentru instaurarea unor forme dictatoriale de conducere. Începutul este marcat de revoluția franceză din anul 1789, când, în numele poporului, democrației, dreptului inalienabil al omului și iluminismului, oamenii s-au coborât la atrocități teribile. Dreptatea, egalitatea și fraternitatea de tip francez s-au impus până la urmă ca idei cu ajutorul ghilotinei, un instrument de ușurare a efortului de tăiere a capetelor celor condamnați la moarte de către tribunale populare care nu aveau nimic comun cu justiția. „...Domnia Terorii a însemnat o exterminare sistematică și brutală a tuturor dușmanilor revoluției și a marcat cea mai macabră fază a acesteia. În mai puțin de doi ani, cel puțin 18 000 de oameni (în alte estimări, această cifră ar putea urca până la 40 000) au fost uciși la Paris și în alte orașe. Ghilotina avea să devină o mașină de ucis care să faciliteze execuțiile pe scară largă. Condamnații trimiși la ghilotină erau cei acuzați de activitate contra-revoluționară. Acest lucru includea și exprimarea oricăror idei care ar fi făcut măcar aluzie la contrarevoluție. Mulți erau condamnați la moarte pur și simplu, deoarece altcineva aveau ceva de câștigat din eliminarea lor. Desfășurarea proceselor era neregulată și adesea emotivă; nu erau altceva decât simulacre de procese, cu verdictul și sentința dinainte cunoscute.⁴ Un bun exemplu pentru guvernele totalitare, cu precădere cele fasciste, hitleriste și comuniste.

Terorismul contemporan modern, specific accentuării proceselor de globalizare, are preponderent o motivație comunicațională. Teroriștii vor să comunice ceva fie pe linie politică, fie pe linie religioasă, fie pe linie culturală etc. Când reprezentanții Frontului Popular pentru Eliberarea Palestinei au deturnat un avion ce zbura pe ruta Tel Aviv – Roma, în 1968, și au cerut Israelului revendicări politice, au marcat începutul unui terorism de tip nou, cel puțin prin justificarea oficială consemnată în fața a zeci de jurnaliști de pretutindeni: „...cel puțin lumea vorbește despre noi acum. Și lumea a vorbit de Brigăzile Roșii, de Kmerii Roșii, de IRA, de ALQAIDA, de Stat Islamic etc. Și lumea continuă să vorbească de

⁴ Rodney Castleden, *op. cit.*, p. 285.

tragedia americană a distrugerii turnurilor gemene, de atentatele de la stațiile de metru din Londra, de atentatele din trenurile din Spania, de atacurile teroriste din Franța, Belgia și Germania, de numeroasele atentate din India, Pakistan, Afganistan, Siria, Turcia, Somalia etc.

În fond, omenirea asistă neputincioasă de la deplasarea acțiunilor teroriste anarhice dinspre cele ce vizau ținte de conducători și lideri recunoscuți, spre ținte ce vizează cetățeni obișnuiți și necunoscuți. Teroriștii zilelor actuale se concentrează nu pe asasinarea măririlor sociale, ci pe asasinarea anonimilor neprotejați, mizând pe o cât mai mare concentrare publicitară. Convingerile teroriștilor de azi sunt la fel de puternice cu cele ale anarhiștilor de la început de secol. Ceea ce înseamnă că fondul social al terorismului este același de secole, dar s-au schimbat formele sale de manifestare.

Forme de manifestare a terorismului cultural

Cultura este o categorie de maximă generalizare. Ea exprimă totalitatea produselor materiale și spirituale ale muncii omenești, ca efort de transformare conștientă a naturii și de perfecționare a ființei umane. Nivelul atins în dezvoltarea culturii materiale și spirituale constituie conținutul de bază al civilizației. În toate manifestările sale, cultura include o latură materială, ca grad de stăpânire a naturii, și o latură spirituală, ca orizont intelectual și nivel de cunoștințe. Oglindind însăși dialectica practicii sociale, cultura cuprinde următoarele momente recunoscute preponderent de către cercetătorii din domeniu, astfel: momentul cognitiv, momentul axiologic, momentul creativ și momentul comunicațional. Cultura reflectă în fiecare etapă istorică stadiul progresului acțiunii umane și cunoașterii, întruchipează opera științifică și artistică, justifică idealurile sociale. Devotamentul pentru progres, curajul intelectual, spiritul inovator, pasiunea pentru adevăr, tenacitatea în atingerea obiectivelor constituie nu numai valori intelectuale, ci și valori morale ale indivizilor, care se constituie ca premise culturale esențiale în atingerea unui nivel înalt de civilizație. Din nefericire, morala socială nu este determinată în mod strict de nivelul de cultură. Există oameni cu o cultură limitată, dar buni apărători ai normelor morale, precum există și oameni cu nivel înalt de cunoștințe, dar care nu respectă morala generală a societății. Deși se susține că adevărata cultură are întotdeauna un înalt sens moral, sunt numeroase cazurile în care acțiunile culturale ale acestora generează derută în plan moral.

Pe baza unor criterii bine precizate, cultura unor popoare este apreciată că progresează, stagnează, sau chiar cunoaște stadii de degradare. Se poate vorbi despre terorism cultural extern atunci când un mediul cultural național este supus unor influențe externe malefice. Din acest gen de acțiuni rezultă slăbirea potențialului național economic, politic, cultural și de altă natură. Însă, factorii destabilizatori de sorginte internă pot fi interpretați ca forme de manifestare a unor

vectors de terorism cultural intern, care distorsionează din interior structurile culturale tradiționale și durabile, cultivând fragilitatea culturală pe toate palierele acțiunii sociale. Atâta vreme cât un popor are un parcurs ascendent, se caracterizează și printr-o valorificare culturală superioară a potențialului la dispoziție, și, invers, dacă realizările unui popor încep să fie mai mici decât cele anterioare, sau în comparație cu ceilalți competitori, acest lucru exprimă și un evident regres cultural. Din interior, atunci când se constată stagnări sau regrese, apreciem ca fiind extrem de evidente cel puțin trei forme de terorism cultural, astfel: terorism politic, terorism educațional și terorism juridic.

Terorismul politic se manifestă ca formă de acțiune în planul conducerii. Partidele, grupările sociale și personalitățile politice, în cazurile în care sunt lipsite de competențe și de bună-credință, generează un zgomot politic din care societatea în ansamblul său nu înțelege mare lucru, dar constată zi de zi o înlănțuire a insucceselor. Lipsa de viziune și de strategii manageriale la nivel general face ca structurile sociale componente să nu înțeleagă corespunzător direcțiile de acțiune și să constate că eforturile sunt lipsite de relevanță. De aceea, conducerea arată de ce o țară este bogată și o alta este săracă. O țară este bogată când se respectă munca, cinstea, adevărul, transparența, ordinea, eficiența, eficacitatea etc. Terorismul politic devine evident atunci când aceste valori sunt nesocotite, cultivându-se un management al suficienței, după zicala: se poate și așa. Prin mimarea cerințelor democrației, prin terorism politic sunt aleși la conducerea statului oameni cu mari deficiențe culturale, lipsiți chiar de competențe profesionale și de moralitate, care, la rândul lor, pe criterii politice, impun pe toate nivelurile ierarhiei sociale oameni pe funcții de decizie după chipul și asemănarea lor. Se creează astfel un climat de teroare politică, de tipul „*cine nu este cu noi este împotriva noastră*”. Se acționează de fiecare grupare politică nu în sensul de a se găsi calea cea mai bună de urmat, ci pentru a denigra orice acțiune a adversarului politic, mai ales dacă ar avea urmări bune. Obținerea cu orice preț a conducerii devine scopul acțiunii politice, iar terorismul politic în asemenea cazuri se manifestă prin cultivarea zgomotoasă a formei fără fond. Cuvintele de ordine ale acestei stări sunt: respingere, denigrare, descurajare, demolare, întârziere, amenințare, dezbinare, dușmănie etc., fiind de neacceptat cuvântul împreună. O asemenea cultură politică nu poate să înscrie societatea pe un făgaș al progresului material și spiritual, pentru că subminarea este susținută din interior.

Terorismul educațional este strâns legat de terorismul politic. Educația reprezintă cadrul organizat prin care are loc transmiterea valorilor create de societate asupra indivizilor pentru a-i pregăti pentru viață. Prin educație se pun bazele sistemului social de mâine. Educația individului ține de sistemul educațional formal, familia și învățământul, la care se adaugă influențe colaterale ce decurg din

procesele de muncă, din natura grupurilor de referință și de apartenență, din fundamentele moralei sociale etc. Terorismul educațional este evident atunci se pune presiune pe un sistem tradițional, se dorește o schimbare fără a se cunoaște ce, se fac comparații emoționale, dar nu lipsite de interes material sau politic, cu alte sisteme educaționale. Vârful de lance al terorismului educațional ține de discursul politic, implicat în schimbarea învățământului de dragul schimbării. Fără a avea o viziune despre schimbare și un plan de acțiune, politicienii noștri de vârf au devenit manageri neputincioși ai schimbării, asumându-și legi peste legi ale învățământului, legi care se amendează prin ordonanțe de guvern, deoarece domniile lor consideră că totul trebuie reluat de la zero. Nicio lege nu a stabilit pe bază de fundamente științifice ce trebuie să știe un elev când parcurge ciclurile de cultură generală și ce trebuie să știe pentru a-și însuși o specialitate. Nimeni nu s-a ocupat de specializările ce trebuie gestionate de stat și de specializările specifice liberei inițiative. Toată lumea s-a concentrat pe ideea cum trebuie să se desfășoare actul didactic, cum trebuie să se comporte profesorul. S-a neglijat tot mai mult ce trebuie făcut în educație, în favoarea lui cum trebuie făcut, ignorându-se faptul că se pot face foarte bine lucruri foarte proaste. În fond, terorismul educațional devine de nesuportat atunci când se iau în discuție raporturile dintre libertate și responsabilitate, dintre ordine și dezordine, dintre sarcini didactice impuse și libera inițiativă, dintre stimularea selecției sau stimularea participării etc. Pentru a fi siguri de voturile a cât mai multor alegători, partidele politice susțin principiul libertății după care trebuie să se clădească sistemul educațional. Elevul este liber să-și aleagă școala, este liber să-și schimbe învățătorul, este liber să facă o anumită materie sau alta, este liber să accepte sau nu regulile școlii, este liber să-și facă sau nu sarcinile didactice etc. Legile și ordonanțele de urgență de până acum nu clarifică ce trebuie să facă elevul și studentul, și mai ales, ce trebuie să se întâmple când acesta nu face. S-a ajuns până acolo încât se susține ca și religia să fie lăsată la latitudinea copilului, nu să fie declarată de familie, de parcă un copil este crescut și educat de altcineva, nu de familia în care s-a născut, până la momentul în care acesta să aibă puterea de a discerne ce este bine și ce este rău și ca urmare ce trebuie să facă. Se cultivă imaginea unor modele educaționale daneze și norvegiene, ignorându-se contextul general în care acestea sunt relevante, încercând să se cârpească astfel sacul educațional românesc. Orice acțiune de responsabilizare a elevului este drastic taxată de o către o armată de comentatori freudisieni. Chiar și o simplă atenționare sau o mustrare în grup este catalogată ca o probabilă cauză de comportament deviant în viitor. Suntem sclavii lui și este posibil ca atenționând pe cel care greșește să fie afectat emoțional, dar ignorăm cu desăvârșire faptul că îngăduința morbidă lipsește pe majoritatea elevilor de angajarea la efort, de urmărirea de performanțe cinstite, de asumarea

responsabilității. Se ignoră proverbul românesc al mărului stricat care strică pe toate celelalte bune. De aceea, tot sistemul educațional este îndemnat să ignore responsabilizarea și să cultive libertatea și suficiența, deoarece cine vrea să învețe învață, iar cine nu vrea să învețe este liber să nu învețe. În acest vacuum al cultivării libertății comportamentale, este din ce în ce mai greu să se construiască un model educațional, rezultatele școlarizării sunt dezolante, și din ce în ce mai mult încrederea în sistemul românesc de învățământ este mai mică. Dacă în Antichitate Socrate a fost condamnat la moarte pentru că, printre altele, a susținut, iar comunitatea ateniană a considerat ca nefiind adevărat, următoarele: „*Copii din ziua de azi iubesc luxul. Nu au maniere, disprețuiesc autoritatea și dovedesc lipsă de respect față de bătrâni. Nu se mai ridică în picioare când oamenii în vârstă intră în încăpere. Își contrazic părinții, mănâncă în grabă delicatesele la masă, stau picior peste picior, și sunt tirani cu profesorii. Tinerii din ziua de azi se gândesc numai la ei înșiși. Nu au pic de respect pentru părinți sau pentru persoane în vârstă. Vorbesc ca și cum ei înșiși ar ști totul și ceea ce noi considerăm înțelepciune este lipsit de relevanță pentru ei. Cât despre fete, sunt directe, lipsite de modestie și nefeminine în limbaj, comportament și îmbrăcăminte.*”⁵, acum lucrurile stau tocmai exact și se caută instituționalizarea unui asemenea proces educațional.

Terorismul cultural de sorginte juridică este strâns legat de forma de manifestare a terorismului politic și a celui educațional. Demersul juridic devine factor terorist de intimidare și înfricoșare socială atunci când se manifestă autocratic, îndepărtându-se tot mai mult de la misiunea sa sacră de garant al dreptății. Din momentul în care avocații, procurorii și judecătorii sunt percepuți a fi în slujba celor ce nesocotesc legea, terorismul juridic se extinde spre ignorarea legii și prin acțiuni tot mai frecvente de a se face dreptate după bunul plac. Ca atare, legea începe să sperie pe cei ce o respectă, nu pe aceia certați cu ea. Acțiunile distorsionante din domeniul justiției se răsfrâng indubitabil în plan moral, conducând la diminuarea fenomenelor de bună credință și la înmulțirea celor de rea credință. Nesiguranța socială în fața ilegalităților paralizează din interior orice imbold social de normalitate și progres.

Concluzii

Omenirea, de-a lungul istoriei, s-a caracterizat prin diferite forme de terorism, care vor continua să existe și să se adapteze progresiei sociale. Când existența este copleșită de rațiuni ce se conduc după principiul „*care pe care*”, oamenii par că nu mai au niciun orizont de viață. Ei trăiesc teroarea spaimei că, în orice moment, viața le este pusă în pericol. Formele de terorism existente astăzi ne vor altera existența atacând sensul devenirii sociale și spirituale.

⁵ Socrate, 400 î.Hr.

Și ce poate fi mai periculos decât atacul asupra creației spirituale a umanității?

BIBLIOGRAFIE

- BAUMAN Zygmunt, *Globalizarea și efectele ei sociale*, Editura Antet, București, 1999;
- CASTLEDEN Rodney, *Evenimente care au schimbat lumea*, Editura Meteor Press, București, 2005;
- CASTLEDEN Rodney, *Conflicte care au schimbat lumea*, Editura Meteor Press, București, 2008;
- GUILLERMO de la Dehesa, *Globalizarea*, Editura Economică, București, 2003;
- HENRY Kissinger, *Ordinea mondială*, Editura RAO, București, 2014;
- Larousse, *Dicționar de sociologie*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996;
- LUC Mary, *Marile asasinate*, Editura Pro Editură și Tipografie, București, 2007;
- STIGLITZ Joseph, *Globalizarea*, Editura Economică, București, 2003;
- BRZEZINSKI Zbigniew, *Marea tablă de șah*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2006.

